

Izjava visokog predstavnika, Paddyja Ashdowna, na konferenciji za novinare o Zakonu o pomilovanju

Sazvao sam konferenciju za medije ovog jutra kako bi istakao ono što smatram da ste vi dobro shvatili – i odajem priznanje svima vama, odnosno vama koji ste učestvovali u ovome – a to je zloupotreba ovlasti od strane suviše velikog broja političara u ovoj zemlji sa ciljem da pomognu svojim političkim saveznicima i prijateljima. Zloupotreba, može se reći, pravnog sistema.

Pitanje predsjedničkih pomilovanja dominiralo je u medijima proteklih nekoliko sedmica. Ja sam zahvalan i cijenim ulogu koju su mediji imali u javnom iznošenju činjenica u vezi sa pomilovanjima, ali o tome ću govoriti malo kasnije. U ovom pitanju se krije suština svihkontroverzi izazvanih odlukom predsjednika Federacije Nike Lozančića da odobri pomilovanje svog bivšeg stranačkog kolege Miroslava Prce.

Dozvolite mi da vam ukratko iznesem pozadinu problema, radi onih koji se ne mogu sjetiti svih pojedinosti. Mi smo morali da reagiramo u slučaju pomilovanja Jusufovića, koje se desilo prije nekoliko mjeseci, i ja sam u toj fazi, odnosno upravo prije toga, suspendirao odobrenje pomilovanja koja daju državni zvaničnici sve dok novi zakon ne stupi na snagu. Ne volim se uplitati u sudske procese ove države i nadam se da sam time što sam suspendirao zakon o pomilovanjima poslao veoma jasnu poruku da sa zloupotrebom ovog zakonskog procesa, u ovom slučaju od strane predsjednika, na državnom nivou, mora prestati. Iskreno sam se nadao da će entitetski predsjednici shvatiti poruku. Međutim, očito je da nisu.

Pomilovanje gospodina Miroslava Prce predstavlja, meni je to sasvim jasno, dalju i ozbiljnuzloupotrebu pravnog procesa. Nesretna činjenica koja je kao rezultat izašla na vidjelo je da ovo nije izolovan slučaj zloupotrebe pravnog procesa. Afera Prce je samo jedna od mnogobrojnih i rasprostranjenih slučajeva, a to ukazuje na redovitu praksu zloupotrebe što dalje ukazuje na zavjeru među vodećim političarima i to, moram naglasiti, pripadnika svih etničkih grupa, protiv odluka sudskih struktura BiH i to suviše često u korist njihovih korumpiranih prijatelja i kontakata.

Činjenice slučaja Prce su, velikim dijelom zahvaljujući medijima, sada dobro poznate. Predsjednik Lozančić je pomilovao kolegu iz HDZ-a, prijatelja iz HDZ-a, usprkos čvrstog protivljenja sudije. Nakon što je proveden zakonski postupak postignuta je nagodba, usprkos protivljenju sudije, usprkos protivljenju Ministra pravde, a na osnovu najneuvjerljivijih mogućih razloga, te da se neke osobe, uključujući i medije, nisu reagovala, svi ovi procesi bi se odvijali u potpunoj tajnosti, daleko od očiju javnosti, čak nisu ni objavljivani u službenom listu. Dakle činjenice su poznate.

Međutim, ovdje se ne radi prvenstveno i samo o pomilovanju gospodina Prce, već i o sistemu koji dozvoljava da se ovakve stvari dešavaju.

Radi se o tome da li su političari u ovoj državi iznad zakona ili su spremni da poštuju pravni sistem.

Nažalost vam moram reći da je ovaj događaj razotkrio čitav proces i rezultirao otkrivanjem apsolutnog skandala.

Slučaj Prce je samo jedan primjer toga kako je sadašnji sistem pomilovanja izložen političkoj zloupotrebi.

Podsjećam vas, predsjedničko pomilovanje, u ovom slučaju samo entitetski predsjednici imaju ovlasti da daju pomilovanje, s obzirom na to da sam suspendirao ovlasti državnog predsjednika

za odobravanje pomilovanja, predsjedničko pomilovanje bi se smjelo dati samo u izuzetno ograničenim i izvanrednim situacijama. To je zadnje sredstvo koje bi se smjelo koristiti – na primjer, kada postoji dovoljno osnovanih dokaza koji ukazuju na to da je sudski proces bio nepravedan ili iz dobro opravdanih, humanih razloga – kao na primjer, neizlječiva bolest – koji bi to opravdali.

Međutim u BiH sada je apsolutno jasno da su se ta pomilovanja dijelila toliko često da se time ismijavao zakon, ismijavao sistem i podcjenjivalo povjerenje javnosti u sudske odluke koje se donose u ovoj državi.

Dozvolite mi da vam predočim neke statistike. Tokom prvih osam mjeseci ove godine u Federaciji je odobren jedan od svaka tri zahtjeva za pomilovanje. U Republici Srpskoj brojke su malo bolje, međutim samo malo bolje, tu je odobren jedan od svakih pet zahtjeva. Savršeno je očigledno da je lakše kriminalcu da dobije pomilovanje od svojih prijatelja u BiH nego običnom građaninu da položi vozački ispit. I zaista građani BiH često moraju predati više dokumenata kako bi izvadili ličnu kartu nego što kriminalci trebaju predati kako bi im njihovi politički prijatelji odobrili pomilovanje.

Razmotrite ove statistike. U SAD – sa stanovništvom od gotovo 300 miliona, gdje 50 guvernera i predsjednik imaju pravo da odobre pomilovanje – tokom perioda od 20 godina, tačnije od 1980 godine do 2000 godine, u prosjeku je odobreno 43 pomilovanja godišnje. U BiH, državi sa stanovništvom od 3.5 miliona, gdje tri predsjednika i gradonačelnik Brčko Distrikta imaju pravo odobriti pomilovanje – međutim, podsjećam vas da sam suspendirao ovlasti državnog predsjednika za davanje pomilovanja – te ustvari sada samo dvojica entitetskih predsjednika mogu dati pomilovanje. Znači, u BiH, državi sa stanovništvom od 3.5 miliona, gdje sada samo dvojica entitetskih predsjednika mogu odobriti pomilovanje, tokom prvih osam mjeseci ove godine entitetski predsjednici su sami odobrili čak 142 pomilovanja.

To je u prosjeku 71 pomilovanje po predsjedniku za 8 mjeseci, ili drugim riječima, više od jednog pomilovanja po predsjedniku sedmično.

Ovo nije etničko pitanje, dozvolite mi da vam to kažem, ovo nipošto nije etničko pitanje. Ovo je među-etnička zavjera protiv pravde. Potpredsjednici, čije je odobrenje potrebno za davanje pomilovanja, potpredsjednici različitih etničkih pripadnosti rado daju suglasnost trenutnom Predsjedniku kako bi zauzvrat, kada to bude potrebno, njihovi prijatelji mogli biti pomilovani.

I sve ovo, podsjećam vas, desilo se u tajnosti i skrivalo se od javnosti.

Prema sadašnjem zakonodavstvu, entitetski predsjednici mogu odobriti pomilovanje tajno i bez obrazloženja Parlamentu, bez ikakvog znanja javnosti i čak bez obaveze da objave odobrena pomilovanja u službenom listu. Moram vam sada reći, nakon što sam ispitao odobrena pomilovanja, da su pomilovanja odobrena bez obzira na to da li je podnosilac zahtjeva za pomilovanje prevario Državu i bez obzira na to da li ta osoba ima neizmirene dugove prema javnom budžetu.

Ovo je skandal i vi ste ga prepoznali kao takvog, a moram reći da je i šira javnost u BiH to prepoznala. Možda smo to trebali uočiti ranije. Svi mi. Sada snosimo odgovornost za to. Međutim, sada kako je sve to razotkriveno nemam izbora nego da reagujem.

Dakle, prije nekoliko mjeseci ja jesam, nakon afere vezane za Jusufovića, uveo zakon koji će ovo izmijeniti. Stranke su se sada sastale i usaglasile o zakonu koji će obezbijediti okosnicu za proces pomilovanja koji političari neće tako lako moći zloupotrebjavati. Ovaj zakon će sadržavati obavezu da sva pomilovanja budu objavljivana u službenom listu i da čitav proces bude javan, sa obrazloženim razlozima za pomilovanje. Ovim zakonom će biti i određen vremenski razmak između

donošenja odluke o pomilovanju od strane predsjednika i stupanja te odluke na snagu, i u tom periodu javnosti će biti omogućeno da iznese svoje stavove. Tim zakonom biti će obezbijeđeno pravo pravosuđu da iznese svoj stav i da se isti uzme u obzir, te će predsjednik koji je odobrio pomilovanje usprkos protivljenju sudije biti obavezan da obrazloži javnosti razloge za pomilovanje, a zakon će također i pružiti mnoge druge zakonske zaštite. Ovaj zakon, koji sada treba ide pred parlament, mogao bi ako to parlament želi stupiti na snagu do početka oktobra. Tako je odluka koju sam danas donio da suspendiram sve ovlasti na svim nivoima – entitetskim predsjednicima i gradonačelniku Distrikta Brčko, a na državnom nivou to je već učinjeno – koja se odnose na davanje pomilovanja za osobe osuđene za krivična djela, sve dok novi zakon o pomilovanju ne bude usvojen i ne stupi na snagu.

Kao što sam već rekao, nacrt zakona je izrađen. To je dobar zakon. Ovom porukom se obraćam članovima parlamenta i zamjenicima: od vas očekujem da osigurate da zakon bude usvojen bez odlaganja i da ne dozvolite izmjenу suštine tog zakona. Ovo je test za parlament, a ja ću pažljivo pratiti da li ima pokušaja da se ugrozi ovaj zakon kako bi se ponovo vratili zakonu kojim će biti omogućena skandalozna zloupotreba zakonskih procedura, kakva je otkrivena u slučaju pomilovanja Miroslava Prce.

Jedna od pozitivnih posljedica, a veoma ih je malo, cijele afere oko pomilovanja gospodina Prce je da se glas građana BiH čuo po ovom pitanju. A dame i gospodo, ovo je od izuzetnog značaja, jer kada nemate Visokog predstavnika, a moguće je da će uskoro i biti tako, nećete ni imati međunarodnu zajednicu koja je spremna da zaštiti institucije pravednog pravnog sistema. Tada će biti potrebno da glas građana djeluje kao zaštitnik tog mehanizma. A jedna od pozitivnih stvari koje su se desile tokom afere oko pomilovanja gospodina Prce je da su se građani oglasili. Ostavio samo određen vremenski prostor između trenutka kada sam saznao za ovu aferu i koraka koje sam

poduzeo, u nadi da će se u tom periodu građani oglasiti – a to se i desilo. Želio bih odati priznanje novinama i svim drugim medijima za njihov doprinos.

Sada bi uputio poziv medijima da isto tako budno prate proces usvajanja novog zakona o pomilovanju u parlamentu i da nas upozore ako parlament dozvoli da se odredbe i zaštite koje sadrži novi zakon ublaže, te se omogući da se zloupotrebljavanje zakonskih procedura, kakvo je bilo u slučaju Miroslava Prce, nastavi.